

Complexnummer: 522879

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Trompenburg

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

522880, 522881, 522882

Woonplaats

's-Graveland

Gemeente

Wijdereen

Provincie

Noord-Holland

Locatie van het hoofdobject

Zuidereinde 43, 1243 KK te 's-Graveland

Complexomschrijving

Omschrijving van het COMPLEX

Complex historische buitenplaats Trompenburg bestaande uit de volgende onderdelen een HOOFDHUIS (1), een HISTORISCHE PARK-EN TUINAANLEG (2) en een TUINMANSHUIS (3)

Het perceel, waarop Trompenburg ligt is een deel van kavel 20 en dat viel bij de verloting toe aan Andries Bicker, die er een huis op liet bouwen (kaart 1636 C. Danckersen de Rij). Via vererving kwam het huis in het bezit van de weduwe Van Hellemont van Raephorst, die op 25 januari 1667 hertrouwde met admiraal Cornelis Tromp. Het echtpaar verfraaide het goed aanzienlijk, doch het huis en de aanleg werden in 1672-'73 geplunderd en gebrandschat door de Fransen. Binnen enkele jaren liet Tromp het huis echter herbouwen in de vorm waarin het nu nog bestaat. Hij noemde het Syllisburg, naar één van de adellijke titels die hij voerde. De naam van de bouwmeester is onbekend. Evenals de naam van de ontwerper van de formele tuin die bij het nieuwe huis werd aangelegd. Nadat het echtpaar kort na elkaar kinderloos was overleden, ontstond er onenigheid over het verdelen van de erfenis en het huis geraakte uit het familiebezit. Rond 1720 kon Jacob Roeters zich de nieuwe eigenaar noemen. Vermoedelijk gaf hij het huis de naam Trompenburg. Ook liet hij in 1725 in gouden letters een lofdicht op Tromp door Gerard Brandt boven de ingang van de zaal aanbrengen. Na zijn overlijden kwam het huis op 16 juli 1744 aan zijn gelijknamige zoon, die het op zijn beurt op 15 oktober 1771 verkocht aan Mr. Matthijs Straalman. Straalman stelde veel in het werk het huis en het park te behouden en te verfraaien. Dit geschiedde op beperkte schaal in landschappelijke stijl in de vorm van slingerpaden in het bosgedeelte aan weerszijden van de middenas. Gedurende de 19de eeuw was eerst Straalmans zoon Anne-Willem eigenaar en daarna de dames Bommel. Uit deze periode is weinig bekend. Tenslotte kocht in 1907

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Ernst Blaauw het huis om het voor particuliere bewoning te behouden. Onder deze voorwaarde schonk hij het in 1936 aan de Staat der Nederlanden en zodanig wordt het tot op heden ook gebruikt. Het huis ligt dicht bij de weg, zodat de overigens bescheiden aanleg zich in hoofdzaak daarachter bevindt. Als enige van de 's-Gravenlandse buitenplaatsen is het huis als "waterkasteel" gebouwd. De toegang bestaat oorspronkelijk uit twee smalle paadjes en bruggetjes aan de uiterste zijden van het perceel. Het zuidelijke bruggetje is als toegang tot Trompenburg vervallen.

Op de bij de omschrijving behorende kaart is de omgrenzing en de aanduiding van de onderdelen aangegeven. Het complex is gelegen in het zuidelijke deel van 's-Gravenland. De buitenplaats beslaat nog steeds het oorspronkelijke relatief smalle perceel, dat door zijn scheislotten goed herkenbaar is. Deze vormen dan ook rondom de begrenzing.

Waardering:

Het COMPLEX historische buitenplaats Trompenburg is van belang vanwege - de herinnering aan de stichter Cornelis Tromp; - de nagenoeg gave architectuur van het exterieur en het interieur van het hoofdhuis en de eveneens nagenoeg gaaf bewaarde aanleg van het park, hetgeen dit complex een oorspronkelijk en uniek karakter geeft; - de beeldbepalende ligging van de hoofdhuis; - zijn plaats in de reeks van 's Gravenlandse buitenplaatsen.

Monumentnummer*: 522880

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	02 september 2002
Kadaster deel/nr	82848/31

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
's-Graveland	Wijdemeren	Noord-Holland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
's-Graveland	B			1380

Omschrijving**

Beschrijving van onderdeel 1:

HET HOOFDHUIS

Het geheel door water omgeven huis Trompenburg bestaat uit een groot vierkant voorhuis dat door middel van een korte gang of tussenlid verbonden is met de daarachter gelegen achzijdige koepelzaal. Het is de koepel die naar de weg gekeerd is, zodat de voorgevel van het huis zich aan de oostzijde bevindt. Het huis biedt hierdoor een ontoegankelijke aanblik. Het hoofdhuis heeft een lage begane grond waarboven de bel-etage, die de pronkvertrekken bevat. De koepelzaal ligt ter hoogte van de bel-etage en de ruimte hieronder is als kelder uitgevoerd, bestaande uit gewelven op ribben, die in het midden op een zuil rusten. Vervolgens daken. Boven het hoofdhuis een met leien gedekt omgaand schilddak met vier met natuurstenen platen beklede hoekschoorstenen. Aan drie zijden zijn steeds twee met een timpaan bekroonde dakkapellen aangebracht. Als bijzonderheid is op dit dak een met een balustrade omgeven panoramaterras aangelegd. Het koepeldak van de zaal heeft één grote middenschoorsteen, eveneens met natuursteen bekleed en bekroond door een smeedijzeren windvaan, waarop een schip. Zeer opmerkelijk is de behandeling van de gevels van zowel hoofdhuis als koepel. De begane grond/kelder is uitgevoerd in baksteen terwijl de bel-etage geheel betimmerd is met verticale beschilderde planken. Het voorhuis is gebouwd in de stijl van het Hollands-Classicisme en maakt een uiterst sobere indruk. Het is aan alle zijden vijf traveeën breed, met slechts in de voorgevel een geaccentueerde middenrisaliet in de vorm van een kleine rechthoekige uitbouw over de volle hoogte van het huis, bekroond door een timpaan. In deze uitbouw bevindt zich ook de toegang die bestaat uit een rondboogdeur geflankeerd door pilasters die het balkon dragen en daarnaast nog een venster. Dit geheel is bekleed met zandsteen, waarin boven de deur snijwerk is aangebracht, bevindt zich ook de toegang. De smalle hoge vensters bevatten roedeverdeelde schuiframen. In de uitbouw een groot kruiskozijn. De koepelzaal heeft aan drie zijden een met een timpaan bekroonde uitbouw. De onderkant hiervan maakt deel uit van de omgang rondom de kelderverdieping. In deze omgang staan vijf beelden opgesteld, te weten Flora, Bacchus, Ceres en Pluto en aan de zijde van de weg de Faam. Het inwendige van het huis is zeer uniek zowel door zijn gaafheid qua indeling als vanwege het interieur dat nagenoeg geheel uit de bouwtijd dateert. Dit betekent dat er enerzijds de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

pronkvertrekken zijn met beschilderde plafonds en haardpartijen e.d. De koepelzaal vormt hiervan het hoogtepunt met een uitvoerige allegorische beschildering. Anderzijds zijn er ook elementen bewaard als een bedstedewand, de keukenindeling en afwerking en de pekelbakken in de kelder. Vanzelfsprekend zijn er in later tijd enige vernieuwingen en modernisering aangebracht, zoals een 19de-eeuwse rijk gedecoreerd porseleinen watercloset. Bij een restauratie (XXB) werden enkele minder gelukkige ingrepen uitgevoerd zoals het verwijderen van de originele houten vloer in de koepelzaal waarna een marmeren vloer werd aangebracht.

Waardering:

Het HOOFDHUIS is van belang - vanwege het historische belang van de eraan verbonden herinnering van de stichter Cornelis Tromp; - vanwege de nagenoeg gave en unieke eenheid van exterieur en interieur uit de tijd van de bouw omstreeks 1675; - vanwege de op hoofdlijnen en deels nog in detail bestaande oorspronkelijke eenheid met de aanleg; - vanwege zijn beeldbepalende, monumentale ligging.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Monumentnummer*: 522881

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	02 september 2002
Kadaster deel/nr	82848/35

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
's-Graveland	Wijdemeren	Noord-Holland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
's-Graveland	B			1496
's-Graveland	B			2416
's-Graveland	B			1380
's-Graveland	B			1495

*Omschrijving***

Beschrijving van onderdeel 2:

HISTORISCHE PARK- EN TUINAANLEG

Historische park- en tuinaanleg behorende bij het huis Trompenburg. De aanleg als geheel is opgebouwd uit drie delen. Het westelijke stuk aan het Zuidereinde, gedomineerd door de waterpartij, waarin het huis staat met aan weerszijden een in oorsprong rechthoekig eiland. Dan het middengedeelte direct ten oosten van het huis dat zich kenmerkt door een wandelbos, uit de eerste decennia van de 19de eeuw aan weerszijden van de oudere centrale as. In dit deel liggen ook de moestuin en de boomgaard. Vervolgens het oostelijke deel dat in hoofdzaak bestaat uit weidegebied, in het midden doorsneden door een centrale laan, de Trompenburgerlaan. De beplanting van deze laan bestaat vanouds uit beuken. Thans is hiervan een groot deel gekapt. De basis voor deze opzet werd gelegd na de bouw van het huis toen er een geometrische park bij het nieuwe huis werd aangelegd. De waterpartij met de eilandjes en de toegangen aan weerszijden dateren uit deze tijd. Zo ook de as aan de oostzijde van het huis met daarin opgenomen een ronde waterkom. Opvallend is het betrekkelijk kleine grondgebied dat deze aanleg besloeg terwijl een groot deel van het kavel dus een agrarische functie had, hetgeen tot op de dag van vandaag zo is gebleven. De Trompenburgerlaan is van latere datum en moet aangelegd zijn tussen 1734 en 1769. Oorspronkelijk lag het beginpunt dicht bij het huis, maar dit is door de verlandschappelijking verder naar het oosten komen te liggen en door de latere kap van de beuken nog verder opgeschoven. De eerste werkzaamheden tot verlandschappelijking van de aanleg geschiedde onder Matthijs Straalman in de periode 1771 -1794. Zij moeten op een vrij beperkte kleinschalige wijze zijn toegepast. In ieder geval is op een litho te zien dat het noordelijke eiland niet langer een formele aanblik biedt, maar meer natuurlijk hoogopgaand geboomte. De vorm van de eilanden werd aan de oostzijde van rechthoekig naar rond vergraven, zo ook de hoeken van de waterpartij. In het parkbos aan weerszijden van de middenas werden enkele slingerpaden aangelegd. Na

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Straalmans overlijden in 1808 zijn er verscheidenen andere eigenaren geweest. Bekend is dat zij een vrij aanzienlijk land- en veeteelt bedrijf op de buitenplaats hielden. Maar wat er aan de parkaanleg gebeurd is, is niet helemaal duidelijk. In ieder geval is het wandelbos, zoals dat in zijn huidige vorm en omvang ten oosten van het huis ligt aangelegd. Dit staat tenminste op de kadastrale kaart van 1832 als zodanig aangegeven. In de periode 1861- 1904 stond Trompenburg onder het beheer van een curator. Teneinde de buitenplaats beter te kunnen verhuren werd het park verfraaid. In de periode 1862 - '63 is een aanzienlijke levering van sierheesters- en bomen, moestuingewassen en fruitbomen gedaan. M.n. door de aanplant van de bloeiende sierheesters en bomen zal het beeld van een landschappelijke tuin zijn versterkt. In deze periode is ook de brug, die oorspronkelijk over het water toegang gaf tot het huis afgebroken en vervangen door een brede dam, waarop de aanleg van de tuin werd voortgezet. Pas bij de restauratie van 1967 werd dit weer ongedaan gemaakt en thans ligt er een smallere, maar niet op de oorspronkelijke maatvoering gebaseerde, dam voor het huis. In de jaren 1899 - 1900 werd de hulp van Dirk Watzte ingeroepen. Deze hulp moet echter bestaan hebben uit niet meer dan enkele adviezen ter plaatse er zijn geen aanwijzingen dat Watzte een nieuw of gewijzigd ontwerp van de aanleg heeft gemaakt. Feitelijk zijn er ook na de periode Blaauw (1904 - 1936) en het huidige rijkseigendom geen ingrijpende wijzigingen meer aan de buitenplaats gedaan. In de jaren na de tweede wereldoorlog werden de zeer slechte beuken van de Trompenburgerlaan gekapt en wat later kwam er een aanplant met een dubbele rij eiken. Op het noordelijke eiland is in de jaren 1960 een quasi zeventiende eeuwse aanleg gerealiseerd (voor de bescherming van ondergeschikt belang) en de dam voor het huis werd weer versmald. Het in 1908 aanwezige ronde perk voor het huis werd opnieuw aangelegd, maar het centrale plantvak werd nu vormgegeven tot een zespuntige ster.

Waardering De HISTORISCHE PARK EN TUINAANLEG is van belang - als feitelijk zeer gaaf bewaarde formele aanleg (17de- en 18de eeuw) zowel op hoofdlijnen als grotendeels nog in detail, waarbinnen een minimale aanpassing in landschappelijke stijl en als zodanig een goede eenheid vormend met het hoofdhuis.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

Monumentnummer*: 522882

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	02 september 2002
Kadaster deel/nr	82848/33

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
's-Graveland	Wijdemeren	Noord-Holland		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
's-Graveland	B			1380

Omschrijving**

Beschrijving van onderdeel 3:

TUINMANSWONING

Tuinmanswoning behorende bij de buitenplaats Trompenburg, even ten noordoosten van het hoofdhuis gelegen. Het dwarshuis in 1866 gebouwd ter vervanging van een oudere tuinmanswoning. Het huis heeft één bouwlaag met een met pannen gedekt zadeldak tussen topgevel. Verder is er een lage aanbouw onder een aankapping aan de achterzijde. Het geheel is gepleisterd en heeft een symmetrisch opgezette voorgevel met een voordeur met panelen en een bovenlicht en twaalfruits schuiframen met luiken..

Waardering:

Het TUINMANSHUIS is van belang - vanwege zijn functionele betekenis voor de buitenplaats; -als voorbeeld van eenvoudige doch harmonische architectuur.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Bijgebouwen kastelen enz.	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument